

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто питання, пов'язані з основними напрямками підвищення ефективності інвестиційної діяльності. Проаналізовано шляхи реалізації основної мети інвестиційної діяльності, спрямованої на вирішення важливих завдань розвитку економіки.

Ключові слова: інвестиції, розвиток економіки, господарська діяльність, галузь, господарський комплекс, будівництво.

Проблема інвестицій є завжди актуальною. В процесі реалізації основної мети інвестиційна діяльність спрямована на вирішення таких важливих завдань розвитку економіки:

1. Визначення шляхів прискорення реалізації інвестиційних програм і проектів. Вирішальна роль у реалізації інвестицій належить галузям інвестиційного комплексу, передусім будівництву. Тому основним завданням інвестиційної діяльності є визначення розвитку цих галузей. Розвинений інвестиційний комплекс дає змогу забезпечувати стійкі темпи зростання національного господарства, запроваджувати найновітніші досягнення технічного прогресу, реалізовувати великі соціально-економічні проекти.
2. Забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства. Стратегія розвитку будь-якого підприємства від моменту його створення передбачає постійне економічне зростання через збільшення обсягів результатів підприємницької діяльності, а також галузевої, асортиментної та регіональної диверсифікації цієї діяльності. Це економічне зростання забезпечується, насамперед, завдяки інвестиційній діяльності, в процесі якої реалізуються довгострокові стратегічні цілі підприємства.
3. Забезпечення максимізації доходів від інвестиційної діяльності. Прибуток є основним показником, що характеризує результати не тільки інвестиційної, а й усієї підприємницької діяльності підприємства.
4. Забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків. У сучасному ринковому середовищі обов'язково існують ризики. За певних несприятливих умов ці ризики можуть викликати втрату не тільки прибутку та додаткового доходу від інвестицій, а й частини інвестованого капіталу. Ці обставини зумовлюють необхідність пошуку шляхів і способів зниження ри-

зику при реалізації інвестиційних проектів.

5. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства в процесі здійснення інвестиційної діяльності. В забезпеченні виходу економіки з кризового стану та її стабільного розвитку вирішальну роль відіграє науково обґрунтована інвестиційно-інноваційна політика держави. Саме вона визначає реальні джерела, напрями, структуру інвестицій, здійснення раціональних і ефективних заходів щодо виконання загальнодержавних, регіональних і місцевих соціально-економічних та інноваційних програм, відтворювальних процесів на макро- й макрорівнях.

Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності в своїх працях досліджують багато українських учених. Серед них можна виокремити наукові розробки щодо конкурентоспроможності національної економіки та її інноваційного розвитку Я. Базилюка [4], Л. Федулової [5] та ін. Зокрема, З. Варналій, А. Мокій, О. Новікова, О. Романюк і С. Романюк досліджують проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку регіонів України [7].

Мета статті – дослідження інвестиційного ринку. Варто зазначити недосконалість і неоднорідність інфраструктури по регіонах України. Це пов'язано з кризою національного виробництва, високими ризиками капіталовкладень у реальний сектор, політикою місцевої влади.

Інфраструктура національних ринків – система організацій, що забезпечує взаємозв'язок між учасниками (елементами) інвестиційних ринків для вільного руху інвестиційних ресурсів і безперервного протікання інвестиційних процесів. У інфраструктурі інвестиційних ринків виділяють три складові: правову, інформаційну й організаційну. В свою чергу, організаційна складається з інвестиційного (фінансового) посередництва, що забезпечує збір, акумуляцію, вкладення інвестиційних ресурсів і

взаємодію інвесторів і реципієнтів (споживачів інвестицій), а також платіжно-розрахункових операцій – саме руху й передачі інвестиційних ресурсів у будь-якій формі (коштів, цінних паперів, боргових зобов'язань і вимог, інших фінансових документів).

Під інфраструктурою розуміють, насамперед, створення правового середовища. В сучасних умовах основним завданням держави, а також органів державної влади та місцевого самоврядування є вдосконалення законодавчої бази, що регулює інвестиційну діяльність, яка передбачає досягнення оптимального співвідношення кількості нормативно-правових актів та їхнього якісного змісту.

Другою складовою інфраструктури інвестиційного ринку є "інформаційне середовище". Наразі ще немає досить повної та доступної інформації про учасників інвестиційної діяльності. Саме тому змогли так успішно розгорнути свою діяльність "пірамідальні" інвестиційні компанії. Інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності є необхідною складовою програм залучення та підтримки інвестицій. Інформація для потенційних інвесторів про можливість території повинна включати найважливіші параметри сфери виробництва та життєдіяльності, а саме: структуру економіки, стан і динаміку провідних галузей промисловості, наявність і вартість робочої сили по професіях, структуру зайнятості, характеристику ринку нерухомості (наявність вільних приміщень, орендна плата за офісні, складські та виробничі приміщення), професійні послуги для бізнесу, динаміку інвестицій по окремим галузям та регіону загалом тощо.

Крім подібних ключових цифр і фактів, інвестор повинен мати можливість отримувати результати аналітичної оцінки соціально-економічного потенціалу. Механізм стимулювання інвестицій має бути спрямований на активізацію інвестиційної діяльності на основі залучення до обігу вільних коштів фізичних та юридичних осіб, переливу капіталу в ті сфери, де його використання зумовить найбільший ефект.

Механізм регіонального інвестування повинен включати такі фактори:

Загальні:

- стан економіки країни;
- політична ситуація;
- тенденції розвитку світового ринку;
- зовнішній борг країни;
- законодавча база.

Галузеві:

- стан технічної бази;
- кон'юнктура ринку;
- структура ресурсів;
- структура управління;

- обсяги інвестицій та ефективність їх використання;
- загальні тенденції розвитку техніки та технологій;
- вимоги до якості;
- структура виробництва.

Регіональні:

- соціально-економічний стан у регіоні;
- наявність ресурсів;
- стан міжрегіональних зв'язків;
- наявність інфраструктури;
- забезпеченість власними трудовими та енергетичними ресурсами;
- законодавчі аспекти регулювання інвестиційної діяльності на регіональному рівні.

В умовах обмеженості інвестиційних ресурсів українських інвесторів важливою метою функціонування регіональної економіки є залучення в регіон іноземних інвестицій.

Під прямими інвестиціями в економічній літературі розуміють капіталовкладення, що забезпечують контроль інвестора над підприємством країни-реципієнта. За визначенням Міжнародного Валютного Фонду, інвестиції можна вважати прямими, якщо іноземний інвестор володіє не менше ніж 25% акцій чи їх контрольним пакетом, величина якого може варіюватися в досить широких межах залежно від розподілу акцій серед акціонерів.

Портфельними інвестиціями в світовій практиці прийнято називати капіталовкладення в акції зарубіжних підприємств, які не дають права контролю над ними, в облігації та інші цінні папери іншої держави.

Загалом, як показує досвід країн, що розвиваються, досягли стійкого економічного зростання та є привабливими для іноземних інвесторів, політика щодо іноземного капіталу повинна будуватися з урахуванням інтересів національного бізнесу та необхідності формування оптимальної структури господарства. Саме розумне поєднання мір підтримки як українських, так і іноземних інвесторів може в сучасних економічних умовах надати максимальний ефект як для економіки регіону, так і країни загалом.

Основою активізації інвестиційної діяльності має бути розширення кола й обсягу джерел фінансування інвестиційних проектів. Це потрібно не тільки для досягнення мінімально необхідного співвідношення інвестицій та ВВП (20%), а й для підвищення його у зв'язку з додатковою заміною спрацьованого устаткування та структурною перебудовою економіки (рис.).

Сьогодні значно зросла частка грошових доходів населення, використовуваних на нагромадження у внесках, цінних паперах і на покупку валюти.

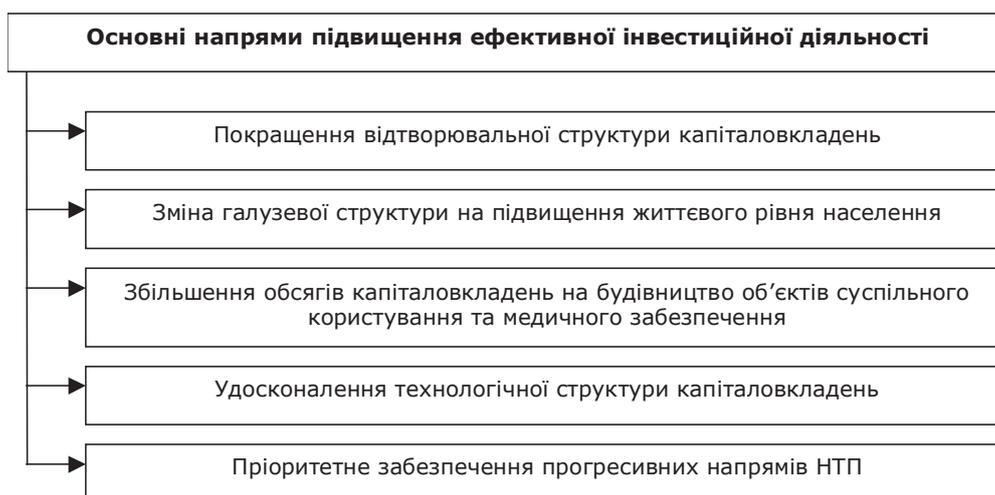

Рис. Основні напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності

Однак участь фізичних осіб в інвестиційних процесах в Україні досі характеризується гранично низьким рівнем. Перша й головна причина – вкрай незначні обсяги тимчасово вільних коштів (заощаджень) населення через низький рівень доходів, який диктує незначну схильність до заощадження. По-друге, існує значна недовіра до інститутів заощадження – банків, інвестиційних компаній, пенсійних фондів, страхових компаній тощо, яка має успадковану природу та може бути подоланою лише протягом певного часу. Це є додатковим чинником зменшення схильності до заощадження, а також призводить до використання громадянами іноземної валюти як засобу заощадження. По-третє, значною мірою через дію вищезазначених чинників низьким залишається рівень розвитку ощадних інституцій, які не здійснюють активної політики залучення заощаджень населення. По-четверте, громадянам України поки що властивий низький рівень економічних знань, корпоративної культури, поінформованості про можливі об'єкти вкладання грошей та оптимальні методи зберігання заощаджень.

Одним з альтернативних джерел позабюджетних надходжень може стати проведення муніципальної позики. На сьогодні існує чотири потенційні моделі позики, які відрізняються цілеспрямованістю, ступенем складності юридичного оформлення, економічною ефективністю.

Треба зазначити, що емісія облігацій не набула розвитку в Україні. Основними перепонами реалізації будь-якої моделі позики є оподаткування, складна процедура реалізації та здійснення емісії, недовіра до цінних паперів з боку населення.

В сучасних умовах однією з найбільш перспективних форм залучення інвестиційних ресурсів є лізинг – вид підприємницької діяльності, спрямований на інвестування тимчасово вільних чи залучених фінансових коштів, коли за договором фінансової оренди (лізингу) лізингодавець зобов'язаний придбати у влас-

ність передбачене договором майно у визначеного продавця й надати це майно лізингоотримувачу за плату в тимчасове користування для підприємницьких цілей. Перевагою використання лізингу є те, що воно дає змогу впроваджувати у виробництво нове прогресивне обладнання й технології, в тому числі "ноу-хау". При цьому оплата придбаного устаткування та віднесення всіх пов'язаних із цим витрат надають можливість зменшення бази оподаткування та податкових платежів.

У сучасних умовах використання виключно власних коштів доступно порівняно великим, стійко працюючим підприємствам. Формування прибутку, що використовують на інвестиційні цілі, залежить від політики розподілу чистого прибутку підприємства, що, в свою чергу, ґрунтується на обраній ним загальній стратегії економічного розвитку. Що стосується амортизаційних відрахувань як другого джерела формування інвестиційних ресурсів, то перешкодою в процесі їхнього утворення є прийнята підприємством політика амортизації основних фондів.

Основною формою залучення коштів у ринкових умовах є розширення акціонерного капіталу. Аналіз показує, що в сучасних умовах акціонування як метод формування інвестиційних ресурсів підприємств найчастіше використовують для реалізації великомасштабних проектів.

Акціонування є формою отримання додаткових інвестиційних ресурсів шляхом емісії цінних паперів. Ця форма передбачає заміну інвестиційного кредиту ринковими борговими зобов'язаннями, що оптимізує структуру інвестиційних ресурсів підприємства шляхом зниження частки довгострокових кредитів банку. Акціонування містить додаткові емісії цінних паперів під конкретний інвестиційний проект, що забезпечує інвестору участь у статутному капіталі підприємств.

Висновки. Аналіз основних проблем інвестиційної стратегії в Україні дає змогу зробити висновок про необхідність виявлення шляхів та ініціатив збільшення обсягів інвес-

тицій, їх приросту щодо ВВП. Особливу увагу необхідно приділити розширенню джерел та обсягів отримання інвестиційних коштів.

Але все це стане можливим лише за умов подальшого вдосконалення державного регулювання інвестиційних процесів як передумови структурних зрушень в економіці України.

Серед найоб'єктивніших індикаторів реального інвестиційного клімату в будь-якій країні є стан малого та середнього підприємництва.

Саме мале підприємництво за умов державної нормативно-правової, інформаційної, кадрової, науково-технічної та морально-психологічної підтримки здатне успішно вирішувати соціально-економічні та політичні проблеми: безробіття, соціальну напруженість, відсутність робочих місць, наповнення споживчого ринку якісними вітчизняними товарами.

Порівняння потенціалу розвитку малого підприємництва в регіонах та інвестиційного клімату дає можливість виявити лінійну залежність: чим вищий потенціал, тим сприятливіший клімат для інвестування в цей регіон. Тому в інвестиційній політиці необхідно враховувати потенційні можливості кожного з регіонів, виявляти найбільш сприятливі сектори вкладення прямих коштів, інвестувати навчальні програми, спрямовані на розвиток самозайнятості населення.

Стабілізація економічного та соціального стану вимагає формування сприятливого економіко-фінансового, соціального, правового клімату, підвищення активності інвестиційних процесів, залучення вітчизняних та іноземних ресурсів фінансування з подальшим найбільш ефективним їх використанням у різних галузях економіки, соціальній та науковій сферах.

Становлення національної економіки України породжує загальні сутнісні риси, зумовлені зміною економічних пріоритетів, формуванням національного ринку, прагненням до інтеграції економіки у світовий ринок. Тому інвестиційний процес розглядають як результат взаємодії цих факторів.

Глобальні народногосподарські пропорції формуються на основі визначеної галузевої структури інвестицій. Наразі в Україні високу питому вагу становлять сировинні галузі, а також виробництво проміжного продукту. В сучасний період завдання полягає в тому, щоб із проміжного продукту зробити більше готових предметів праці та споживання. Проведений аналіз показав, що останнім часом велика кількість інвестиційних ресурсів концентрується в промисловості.

Разом з тим, спостерігається істотне послаблення інвестиційної діяльності в реальному секторі економіки, а саме в таких галузях народного господарства, як сільське господарство та будівництво. Логічно, що в умовах зростаючої економіки галузева структура інвестицій повинна змінюватися так, щоб у ній підвищувалася частка тих галузей, де більш висока капіталовіддача. Якщо виходити з цього показника, то можна зробити висновок, що наразі пріоритет-

ним напрямом інвестиційної політики держави повинна стати визначена переорієнтація капіталовкладень на користь інвестиційних галузей та сільського господарства, але це лише загальний висновок, тому що всередині кожної галузі є свої підгалузі та різні підприємства з неоднаковою ефективністю виробництва, тому пріоритетний розвиток найпрогресивніших із них може зробити вирішальний вплив на покращення економічної ситуації в галузі загалом.

Сформовану в Україні галузеву структуру інвестицій не можна вважати оптимальною, тому що вона постійно відтворює далеко не досконалу галузеву структуру економіки. Для подолання такого становища першочергове значення має розвиток ринкових відносин, становлення приватного підприємництва, насамперед у сферах фінансової та виробничої інфраструктур, у сфері надання послуг виробничого й споживчого характеру, приватизації підприємств побутового обслуговування та становлення ринкових форм інвестування. Видається доцільним при визначенні пріоритетів капітальних вкладень в основні фонди, виробництво, виробничу й соціальну інфраструктуру виходити з основного критерію – показника ефективності інвестицій. Але для цього треба розробити методичку обліку створюваного продукту у сферах матеріального й нематеріального виробництва.

Список використаної літератури

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 10.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
2. Про місцеве самоврядування : Закон України від 01.01.2012 р. № 520-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Постанова Кабінету Міністрів “Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2006–2015 роки” від 28.12.2005 р. № 1801.
4. Базиліук Я. Б. Конкурентоспроможність національної економіки України. – Київ : НІСД, 2002. – 132 с.
5. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / за ред. д-ра економ. наук, проф. Л. І. Федулової. – Київ : Основа, 2005. – 522 с.
6. Кудряченко А. Шляхи удосконалення надання публічних послуг громадянам в контексті децентралізації владних повноважень [Електронний ресурс] / А. Кудряченко, О. Здіорук, Д. Горелов. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Juni/8.htm>.
7. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / З. С. Варналій, А. І. Мокій, О. Ф. Новікова, О. Ф. Романюк та ін. ; Національний ін-т стратегічних дос-

- ліджень. – Київ : Знання України, 2005. – 498 с.
8. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : в 3 т.

Конкурентоспроможність української економіки / за ред. В. М. Гейця, В. П. Семиноженка, Б. Є. Кваснюка. – Т. 3. – Київ : Фенікс, 2007. – 556 с.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2016.

Лещинский В. П. Основные направления повышения эффективности инвестиционной деятельности

В статье рассмотрены вопросы, связанные с основными направлениями повышения эффективности инвестиционной деятельности. Проанализированы пути реализации основной цели инвестиционной деятельности, направленной на решение важных задач развития экономики.

Ключевые слова: инвестиции, развитие экономики, хозяйственная деятельность, отрасль, хозяйственный комплекс, строительство.

Leschinsky V. Basic Directions of Increase of Efficiency of Investment Activity

The problem of investment is always relevant. In the process of the main goal of investment activity aimed at solving the important problems of economic development:

- 1. Identify ways to accelerate the implementation of investment programs and projects. The decisive role in the investments owned complex investment sectors, especially construction. Therefore, the main task is to determine the investment of these industries. Developed complex investment ensures stable rate of growth of national economy, introduce the newest technological advances, realize great economic and social projects.*
- 2. Ensuring rapid economic development of the enterprise. The development strategy of any company from its inception foresees steady economic growth due to increased business activity results and sector, product line and regional diversification of activities. This growth is ensured primarily through investment in long-term process which implemented the strategic goals of the company.*
- 3. Ensuring maximization of income from investments. Profit is the main indicator of the results of not only investment, but the whole business of the company.*
- 4. Ensure minimize investment risks. In today's market environment, there are always risks. Under certain adverse conditions, these risks may cause not only loss of income and additional income from investments, but also of the invested capital. These circumstances necessitate finding ways and means of reducing risk in the investment projects.*
- 5. Ensuring financial stability and solvency in the process of investment. To ensure the economy emerges from the crisis and its sustainable development crucial scientifically proven investment and innovation policy of the state. It determines the actual source, direction, structure of investments, implementation of rational and effective measures to implement national, regional and local socio-economic and innovative programs of reproductive processes at the macro and macro levels.*

Directions efficiency investment in his works explore the many local scientists. Among them we can distinguish the work on competitiveness of the national economy and its innovative development J. Bazyliuk [4] L. Fedulova [5] and many others. In particular, Z. Varnaliy, A. Moki, O. Novikova, O. Romanyuk and S. Romanyuk explore the challenges and priorities of socio-economic development of Ukraine [7].

It should be noted imperfections and heterogeneity of infrastructure in the regions of Ukraine. This is due to the crisis of national production, high risk investments in the real sector, local government policy.

The infrastructure of national markets – a system of organization that ensures the relationship between the parties (elements) of investment markets to the free flow of investment resources and continuous flow of investment processes. The infrastructure investment markets are three components: legal, and organizational information. In turn, the organization consists of investment (financial) intermediary, providing collection, accumulation, investment investment resources and cooperation of investors and recipients (consumers of investment), and payment and settlement operations – it is the movement and transfer of investment resources in any form (funds, securities, debentures and requirements of other financial instruments).

Analysis of the main problems in Ukraine's investment strategy suggests the need to identify ways and initiatives, increasing investments, growth of the GDP. Particular attention should be given to expanding the sources and amounts of receipt of investment funds.

But this will only be possible in case of further improving state regulation of investment processes as a prerequisite for structural changes in the economy of Ukraine.

Key words: investments, development of economy, economic activity, industry, economic complex, building.